



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

## Universitätsbibliothek Paderborn

### **Apologia Pro Conscientiis infirmis, Sev Responsio Benigna Pro securitate dictaminis practici super certa probabilitate fundati**

**Fibus, Bartholomaeus  
Schweitzer, Johannes**

**Coloniae, 1682**

Caput II. Gravis Autoritas & soliditas doctrinae probabilisticae ostenditur.

**urn:nbn:de:hbz:466:1-39304**



RESPONSIONIS  
 APOLOGETICÆ  
 CAPUT II.

Gravis Authoritas & soliditas do-  
 ctrinæ probabilisticæ o-  
 stenditur.

---

§. PRIMUS.

*Evidente Syllogismo demonstratur li-  
 citus usus doctrinæ probabilisticæ  
 in dubio juris.*

I.  On existimet Paternitas Vestra, quasi  
 argumentorum velut militum in  
 longam aciem digestorum Ordine  
 ac multitudine irrupturus sim in  
 castra Philistinorum : paucitatem requirit Epi-  
 stolaris velitatio. Duo argumenta præcipuè ve-  
 lut *Jonathan cum armigero* opponam ; omine  
 prospero ; quia non cessat nos provocare Paterni-  
 C 5 tas

tas Vestra, ut ostendat nobis rem. Qui plura exercitus probabilistici agmina desiderat videre, consulat doct. ssimos & recentissimos Authores *Esparsum, Fabrum, Terillum* & alios plures è Societate, qui ex professo omnia adversariorum nostrorum argumenta examinant, eorumque inanitatem solidissimè explodunt, & argumentis fortissimis oppugnatosevidenter convincunt: ut sanè mirum videatur, inveniri paucos, qui lectis talium Doctorum opusculis dubitare audeant, ne dicam contradicere doctrinæ tam sanæ. Cum prædictis verò modernis Authoribus ita unanimiter in eundem sensum conspirant alii è Societate Doctores, ut probabilisticam velut propriam Ordini doctrinam complectantur (tametsi in ea tuenda diversas omnino vias ingrediantur) extra prædictam verò societatem, Thomistas etiã & Scotistas invenire est, ex omni statu & ordine, quos nullo certo numero possis comprehendere, ut paulò post ostendam. Quorum operosâ pervolutione Lector ne fatigetur, his paucis ego multa, & quasi in nuce Iliadem complectar. Ecce *gladius Jonathanæ.*

2. Quando sapientes viri innumeri, ex omni statu & ordine, in jure naturali, & divino humanoque positivo maximè versati, prudenter judicant & pronuntiant sinè ulla ambiguitate, legem vestram probabilioristicam esse omnino fictitiam: & omnino evidenter constat, promulgationem ejusmodi legis vestræ debitam & sufficientem

cientem non esse factam : & insuper viros passim maximè timoratos ac doctos nullius vel minimi peccati conscientia arguit , quantumvis in dubio juris probabilisticæ nostræ se conforment , tunc non potest vir intelligens & prudens passim omnium conscientias gravare , & peccati mortalis condemnare ex eo , quòd probabilisticæ se conforment : neque insuper ullus poterit sinè insigni temeritate & aperta contumelia , fœdis & enormibus censuris tot præclarissimos viros ac Doctores probabilistas perstringere , ipsamque doctrinam eorum velut pestilentiorum omnibus propositionibus damnatis radicem publicè vulgaris iterùm iterùmque libellis & dissertationibus condemnare : atqui innumeri , &c. ergo. ponatur Syllogismus iste unicus in lance una , & libelli Paternitatis Vestræ in lance altera , & oculus inspiciat , utra illarum præponderet. Majoris propositionis perpendantur termini , & intellectui , qui vel tenuiter sapit ad sobrietatem , evidenter ejus veritas patefcet , in tantum , ut si fallat , universa concidat Theologia moralis. Libelli Paternitatis Vestræ negant minorem : hanc itaque probandam sumo ratione omnino certâ & evidenti per hunc & sequentes paragraphos.

3. Nè memoria lectoris fallatur , quatuor propono ordine probanda. Primum est , viros sapientestot ac tales pronuntiare fictitiam esse legem probabilioristicam vestram. 2.<sup>m</sup> est , id pronuntiarum ab iis omnino prudenter , 3.<sup>m</sup> evidenter constare

stare de non legitima facta promulgatione legis vestrae. 4.<sup>m</sup> viros doctos ac timoratos sine conscientia peccati se conformare doctrinae probabilisticae ad debitas limitationes restrictae, quas dedimus in praenotationibus, & amplius dabimus inf.

§. SECUNDUS.

*Minoris propositionis pars prima, seu  
Autoritas doctrinae probabili-  
stica ostenditur.*

I.  Pro hujus ostensione, tametsi ea sufficere videantur, quae in decursu capitis primi attigimus; inter quae istud in primis & singulari nota observandum venit, quod universae Societatis JESU Doctores, nullam ad hoc lege penitus restricti, sed solam evidentiam veritatis convicti, unanimiter conspirent: pauca tamen ad plenioram satisfactionem subnectemus, momentum scilicet ex *statera Saulis ex-Regis*, ad quam Recentior quidam *le maire* dictus appendit *Saulem ex-Regem Sinnichu*: ita habet *sect. 1. cap. 2. §. 1. n. 16. Licere sequi opinionem probabilem omissam tutiore & probabiliore est communissima Gravissimorum Doctorum sententia: quam, ut à generalioribus incipiam, Bartholomaeus de Ledesma de Sacramento poenitentiae d. 14. conclus. 5. dicit esse verissimam, & probari*

bari ex universali omnium, qui sic habent in practica. Sententiam eandem Stephanus Spinola opusc. de libera & prudenti agibilium electione in ipsa praefatione appellare non dubitat Recentiorum omnium calculo, & universali populorum usu confirmatam. De sententia eadem loquens Petrus Morinus lib. 8. de poenitent. c. 4. approbansque doctrinam Francisci Suarez, ait, sibi videri certum & evidens, quandoq; (scilicet in dubio juris) probabilia certis praeferrí posse. Hieronymus Garcias in sum. tract. 1. diffic. 5. d. 2. n. 5. ait communem & securam esse istam conclusionem. Pasqualigus Theatinus decis. 5. hanc sententiam, inquit, certissimam puto, & existimo in materia morali posse demonstrari. Angelus Bossius Clericus Regularis Barnabita tomo moralium variorum in appendice ad titulum, sic loquitur: non solum hodierni temporis scriptores, Theologi, Summistæ, Canonistæ & jurisperiti, & omnes publici Professores Theologiae moralis praefatam sententiam docent, sed etiam apud omnes Confessarios Seculares & Regulares, apudque quoscunque doctos & simul probos in toto orbe Christiano nihil magis decantatum, quam licitum esse in operando, sequi opinionem probabilem, dummodo sit verè probabilis, etiam minus tutam, ubi non agitur de valore facti, sed de sola honestate operationis.

2. Ex Gallia Isambertus exclamat: ita communiter Doctores. Ex Hispania Ludovicus Montefinus & Petrus Navarra & Gregorius Martinez:

hac

hac sententia est communis in scholis: est communior Theologorum. Ex Italiâ Martinus Bonacina, & Jacobus Ragius; ita communiter Theologi, iique, ut ita dicam, infiniti. ita omnes publici Professores Theologiæ. Denique ex Germaniâ Joannes Caramuel; illa sententia est hodie omnium. Erat verò communis hac sententia, antequam ullus Jesuita eam scripto tradidit. certè Vasquez, qui inter primos scriptores Jesuitas eam tradidit, non dubitavit affirmare 1. 2. d. 62. c. 4. n. 14. illam in scholis multò antè communem fuisse. Jesuitis præiverunt in hac doctrinâ celeberrimi Thomistæ, Bartholomæus Medina 1. 2. q. 19. a. 6. concl. 3. §. certè argumenta. Ludovicus Lopez. p. 1. instructorii, c. 120. concl. 3. loquens de Confessario absolvente juxta opinionem minus probabilem pœnitentis. Franciscus Victoria in summa de Confess. n. 177. Thomas Mercado de contract. lib. 2. c. 5. Dominicus Sotus in 4. dist. 18. q. 2. a. 5. §. unde ad argumentum. item l. 6. de justit. q. 1. a. 6. in fine. Dominicus Bannez citatus à sui instituti scriptore Barnaba Gallego, ne Sylvestrum quidem Cajetanum contraria docuisse contendit. Insignis Thomistæ Acatius de Velasco Tom. 2. verbo: Opinion probable, resolut. 36. sed nec posteriores Thomistæ illam sententiam amplectendo secuti sunt Jesuitas. non habent isti hunc morem, subsistunt enim per se &c. qui plura velit, consulat locum citatum.

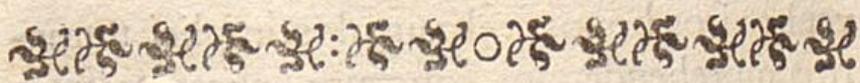
3. Audeo autem dicere, quod Paternitas Vestra laboratura sit, ut suæ opinionis patronos inveniat

veniat viros bonos, vel pauculos simplici numero comprehendendos, quorum scilicet, ut supra dixi, autoritas omni exceptione major sit ob singularem *virtutem, iudicium, doctrinam*. Ego certè, quod sine invidiâ dictum volo, vix unicum hæcenus reperi, cui hæc tria cum excellentiâ suffragentur. Quæ ratio autem impulerit Paternitatem Vestram, ut se horum talium, qualiumcumque manipulo conjungeret, potioribus ac melioribus desertis, haud capio fati.

4. Si Lectori sit curiositas penitus cognoscendi, qui & quales viri gravissimi præter Societatis totius Doctores & supradictos tueantur nostram doctrinam, consulat *Terillum*. Auctores ipse probabilisticæ Patronos, universim omnino supra ducentos tum veteres, tum recentiores recenset, plerosq; à seipso, ut testatur, in hac materiâ inspectos: item *Sarasam*, qui centum quinquaginta eorum enumerat. Alii alios: inter quos *Abellus* producit Patriarchas, Archi-Episcopos, Episcopos non paucos. super his etiam consuli utiliter potest *Stephanus du Champ supra citatus*. Huc pertinent, quæ ex testimonio *Antoni Terilli* supra adduximus de ortu & progressu opinionis probabilisticæ. Nec pluribus opus ad convincendum sobrium prudentis intellectum.

\* \*  
\*

§. III.



## §. TERTIVS.

*Pars secunda propositionis minoris  
probatur.*

I.  Quid verò etiam prudenter pronuntiant Viri isti Catholici & docti, non extare legem probabilioristicam, quomodò potest in controversiam vocari? nunquid offendetur Paternitas Vestra, & acriter in me insurget, si pronuntiem, quòd imprudenter scribat & sentiat cum paucis & talibus, contra tot ac tales incomparabiles ac præstantissimos Doctores, quando imprimis nihil solidæ rationis afferri potest pro vestra sententia? & quomodo audebit asserere, virorum probabilistarum, toc ac talium Doctorum suffragiis frequentata, tamque validis rationum argumentis stabilita iudicia imprudenter formari? an aliud quidpiam est actu prudenter judicare, nisi juxtà rectam rationem hìc & nunc sententiam proferre? juxtà rationem verò hìc & nunc sententiam ferre quid aliud, nisi assensum præbere ob motiva gravis simpliciter momenti, idque post examen veritatis debite institutum sine passione, præoccupatione, partium studio? Atqui sic judicant & judicârunt isti: nisi fortè nôrit Paternitas Vestra eos pravâ animi in-

in inclinatione præpediri, ut nolint verum videre: aut cæcitate percussos esse, ut non possint; adeòque sint *sine consilio* & *sine prudentia*; vos autem soli sapiatis. Neutrum sanè, per salutem Pharaonis! aut fortè etiam viri isti aliter in animo sentiunt, & aliter foris loquuntur & scribunt? Apage. Evasio hic nulla. *Non potest non esse prudens & integrum iudicium*, inquit Innocentius, *quod plurimorum* (imò innumerorum tot ac talium) *suffragiis comprobatur*. Monet quoque *Symbolum Pythagoræ*, *extra viam publicam ne deflexeris*.

2. Atqui ad prudentiam (ita inquit P. tas V. ra Dissert. 3. pag. 158. ex 2. 2. q. 53. a. 5. Divi Thomæ) pertinet præferre majus bonum præ minori, & ad imprudentiam pertinet desistere à meliori. Unde si operans juxta minus tutam & minus probabilem, imprudenter agit præferendo minus bonum majori; multò imprudentiùs agemus nos, docendo quòd liceat sic operari. R. Quòd ad imprudentiam pertineat desistere à meliori, si debitum hoc sit haberi, vel præceptum, uti debita est & præcepta constantia in observandis mandatis, de cujus constantia defectu loquitur expressè D. Thomas loc. cit. Verùm ad imprudentiam non pertinet desistere à meliori, si hoc debitum vel præceptum non est, ut patet, quia *Virgo non peccat, si nubat* 1. Cor. 7. & tamen desistit à meliori. Si autem non peccat, quomodo agit imprudenter, licet agat minus prudenter, quàm si non nuberet?

D

habet

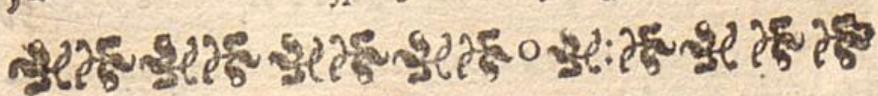
Habet prudentia gradus suos, ut vittutes aliæ: nec obligat Deus ad prudentiam summam, sicut nec ad optimum vel perfectissimum. Ex quo &

3. Patet responsio ad hoc, quod P.<sup>tas</sup> V.<sup>ra</sup> objicit, docentem & operantem probabilistam se exponere periculo; quia sic etiam docens & operans juxta minùs tutam, licet probabiliorem, non operaretur prudenter, quia etiam periculo se exponit. Sicut ergo respondet Paternitas Vestra, illum, qui docet & operatur juxta probabiliorem, licet minùs tutam, se solùm exponere periculo materialis transgressionis, ex quo non præcisè debeat operans imprudentiæ argui, ita & nos. Esto itaque, non operetur prudenter, qui se periculo exponit, si hoc temerè, si sinè causa, si sinè spe evadendi &c. faciat; potest tamen prudenter operari, si hoc faciat sinè temeritate, cum honestâ causa & spe, imò certitudine evadendi. Quod nisi ita est, nunquid Apostolus ( ut de Regibus, Principibus, Militibus, Mercatoribus taceam ) erit imprudentiæ arguendus, quod se *periculis fluminum & latronum, & falsorum fratrum* objecerit? itemque imprudentiæ arguendi, qui in ipsa lupanaria non sinè periculo etiam fortè proximo peccati formalis ingressi sunt, ut ex fordibus animas graviùs periclitantes extraherent, quas & feliciter extraxerunt?

4. Urget Paternitas Vestra. *Prudentia est virtus intellectualis, qua essentialiter fertur in ve-*  
rum:

rum: ergo ubi juxta minus probabilem procedendo erratur à lege, ibi non est prudentia. R. primò, retorquendo circa eum, qui juxta probabiliorrem procedens & deserens tutam oppositam, errat à lege. Resp. 2. Negando suppositum consequentis, quod scilicet juxta minus probabilem procedendo erretur à lege; cur enim sic procedens magis errat à lege, quàm procedens juxta probabiliorrem? an opinio probabilior semper vera? dicendum igitur quod prudentia essentialiter feratur in verum, uti hoc est in intellectu hic & nunc inculpabiliter operante, & non aliter. Aliàs enim imprudenter egisset, & peccasset etiam Jacob cognoscendo Liam, quam putabat esse Rachelem. At qui prudenter egit cognoscendo, quia inculpabiliter judicabat esse suam. Quid potest ad hæc opponi ab eo, qui ad pugnandum intellectibus provocat?

5. Ex quibus sic brevius cõtenõdo: qui sequitur tot ac talium prudentium de Doctrina Probabilisticâ unanime suffragiũ, vel errat in suo judicio, vel non errat: si non errat, quomodo peccat sequens veritatem? si errat, manifestum & evidens est, quòd invincibiliter erret, quia debitè veritatem inquisivit, & ex motivis gravissimis, totque ac talium Doctorum omni exceptione majorum suffragiis, & consequenter absque temeritate & imputabili negligentia, adeòque & sine imprudentia licere judicavit: ergo non peccavit. Error enim invincibilis juxta omnium Catholicorũ doctrinã, excusat non solum à tanto, sed etiam à toto.



## S. Q U A R T V S.

*Fusiùs deducitur præsens argumen-  
tum.*

I.  Tricitiùs autem procedendo hunc syllogismum deduco: Hoc mihi certò licet, de quo evidenter, & certò, adeòque prudenter judico, quòd liceat: atqui sequens opinionem absolutè & certò probabilem, certò & evidenter, adeòque & prudenter judico, quòd hoc liceat, ergo hoc certò licet. Major est certa, quia est principium synderesis ex directo principio, quod dicat: *Declina à malo, & fac bonum.* Minoris veritas ex definitione strictè & certò probabilis, manifestè apparet: quia hoc certò & evidenter adeòque & prudenter judico esse licitum, quod ex gravibus motivis intrinsicis & autoritatibus irrefragabilibus esse licitum judicant viri ingeniosi, prudentes, timorati, post diligentem ac debitam veritatis inquisitionè. Virorum autem doctorum, prudentum, timoratorum judicio suum submittere est virtutis actus, qui semper est prudens. Quod qui negat, pertinaciam præoccupati & pugnacis intellectûs palàm ostendit, & contra monitum Christi: *Nolite condemnare:* omnes illos peccati & gehennæ reos condemnat, qui conscientiam

scientiam suam gravissimorum actimotorum Doctorum sententiæ conformant. Quantulum spei pro salute relinquatur tot infirmis hominum conscientis, si hæc principia tenent?

Atque huic argumento nihil invenio, quod opponat Paternitas Vestra in suis libellis, nisi quod provocet ad Divum Augustinum & Divum Thomam, à quorum latere cadant mille & decem millia. Verùm elisa est hæc evasio per superiùs dicta.

2. Ultimum evadendi remedium quæritur ex eo, quod dictamen saltem practicum evidens non possit deduci ex merè probabili, adeòque nec dictamen prudentiæ: Atqui imprudenter operatur, qui operatur sine dictamine prudentiæ, si liberè operetur. Resp. 1. retorquendo: idem enim argumentum solvendum est V.ª P.ª, quæ, ut sæpiùs dictum est, sustinet licere sequi opinionem probabiliorem, licet minùs tutam. Resp. 2. Etsi dictamen prudentiæ practicum evidens non possit immediatè & proximè deduci ex propositione merè probabili de inesse solitariè & directè sumptâ (quales sunt hæ: *Clericus tenetur ad restitutionem bonorum sui Beneficii in usus profanos impensorum: Clericus non tenetur ad restitutionem bonorum sui beneficii in usus profanos impensorum*: quam utramque supponamus certò probabilem esse,) uti utraque reverà est tum ex motivis gravibus, tum autoritatibus Doctorum pro hac & illa stantium, nec contrariam ut impro-

babilem censurantium) etsi, inquam, ex harum  
 neutrâ immediatè & proximè deducatur dicta-  
 men prudentiæ evidens, cum neutra sit evidens &  
 certa (idem est in aliis) hoc tamen non obstat,  
 quin dictamen prudentiæ certum & evidens ex  
 hac vel illa præsupposita deduci possit mediatè &  
 remotè, mediante scilicet propositione modali,  
 seu de modo quasi reflexè sumptâ, quæ scilicet  
 pro objecto suo immediato non habeat Clerici nu-  
 dam obligationem, sed certam sententiæ utrius-  
 libet probabilitatem; qualis propositio hæc est:  
*Opinio docens Clericum non obligari ad restitutio-  
 nem bonorum sui beneficii in usus profanos impen-  
 sorum, est probabilis*: quæ propositio quia est certa  
 & evidens, quidni cum aliâ præmissa item certa &  
 evidente, fundare possit conclusionem certam  
 pariter & evidentem? posse hoc satis apparet in  
 tali syllogismo: licitum est operari juxtâ judicium  
 certò prudens & sententiam doctorum & ti-  
 moratorum: atqui opinio docens non obligari  
 Clericum ad restitutionem, est certò prudens ju-  
 dicitium, & virorum doctorum ac timoratorum  
 sententia, ergò licitum est operari juxtâ illam, in  
 quo ex majore evidente, & evidente minore de-  
 ducitur evidens conclusio, quæ vel ipsa pro dicta-  
 mine evidenti serviet, vel dictamen prudentiæ e-  
 videns ultimum & practicè practicum evidenter  
 inferet: si nimirum etiam evidens fiat, nullam  
 circumstantiam extrinsecam inhonestam, hic &  
 nunc actioni tali vel tali supervenire, quæ illam  
 secun-

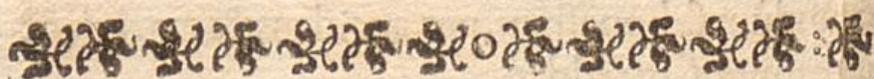
secundum se honestam, per accidens & extrinsecè peccaminosam reddat.

3. Et hæc ratio est, propter quam D. Thomas, Bonaventura & similes, si quando sibi invicem fortiter contradicant, non tamen propterea damnent, neque peccati conscientiam illi injiciant, qui opinioni oppositæ se conformat. Quorum incomparabilium Doctorum si æmulari non possumus doctrinam, imitemur modestiam. Synderesis principia vel ejuranda sunt, vel hætenustradita, in omni justo judicio subsistunt cum evidenti certitudine.

Si interroget me Lector, quales istæ sint rationes intrinsecæ, quæ tot ac talium Doctorum in Ecclesia pro approbanda doctrina probabilisticâ prudentem extorsent consensum?

Pro responsione sit





## S. Q V I N T V S.

Probabilistica rationibus positivis  
confirmatur.

1. **D**ICO, omnium solidissimam rationem & irrefragabilem (quam velut armigerum *Jonathæ* produco) occurrere ex eo, quòd durum & intolerabile jugum legis probabilioristicae pignet cum *suavi jugo Christi & onere*, quod imposuit *levi. Pater meus*, inquiebat insipiens *3. Reg. 12. aggravavit jugum vestrum, ego autem addam jugo vestro. Pater meus cecidit vos flagellis; ego cadam vos scorpionibus. Minimus digitus meus grossior est dorso Patris mei.* Grave scilicet jugum legis Mosaicae fuerat Judæis impositum, de quo loquitur *Apostolus ad Galat. 2. quòd subintroierunt quidam explorare libertatem nostram, quam habemus in Christo IESU, ut in servitutem nos redigerent* legis Mosaicae, cujus legis jugo si comparem id, quod lex probabilioristica imponit, dicere valeo in veritate, quia *digitus legis hujus grossior est dorso Patris seu legis Mosaicae*: ut ad aliud nihil & servire videatur, nisi ut populū fidelem avertat absterreat à jugo religionis Christianae. Quotusquisque enim, posset aut vellet ad obortam  
quam

quamcunque rationem licet probabiliorem, sed incertam tamen, de non legitimo e. c. jure domini sui, abdicare se bonis omnibus, post tam diurnam fidei bonæ possessionem; quorum solet appetitio tanta in animis hominum existere, quanta ad honestè vivendum necessitas? quotusquisque supra opes dilectam conjugem tot fortè annis thoro maritali gavisam & honestâ beatam prole, dubio suborto ex quacunq; ratione probabili, sed penitus incertâ, à thoro deinceps abigere, ubi novi in primis conjugii ineundi facultas omnis præcisa est? quotusquisque regno, principatu, magistratu, officio, statu, fortunâ cedere, ubi hæc deserere morte etiam sæpe gravius apprehenditur? quis denique in omnibus tam sæpe, & prope in singulos dies & horas, seipsum in rebus cuius hominum statui & conditioni obviis frangere, vincere, enecare?

2. Ecce vel ob unicam polygamiam lege nostrâ vetitam jugum Christi subire detrectant Reges ac Principes plerique Orientales, Asiatici, Turcæ, Persæ, Mogolenses, Tartari, Chineses, item Africani & quotquot infidelium nationibus Evangelium Christi novissimis temporibus annuntiat: quid facturos putamus, si legem vestram prædicetis? imò quot non meritò pertimescere possumus defecturos è converso fidelium cœtu ab aris Christi ad haras gentilium, schismaticorum, & hæreticorum, si sic agi secum intelligant? *qua nobis pars in David, vel qua hære-*

*ditas in filio Isai? vade in tabernacula tua Israel. l. e.*

3. Verbo, sapientium virorum iudicio lex vestra ad nihil nata est, nisi ut omnium hominum conscientias, timoratorum quidem omnino turbet, inquietet, scrupulisque & anxietatibus tantum non ad insaniam redigat; eorum vero, qui minus timorati sunt, etiam in desperationem salutis precipitet: omnium simul mentes perplexas reddat absque fructu & bono præponderante: quod est legem censei ex natura sua damnosam & nocivam bono communi reipubl. humanæ. Doceamus verbo, Eximie Pater, & opere exhortemur, servare decalogum & de quibus constat, præcepta Ecclesiæ: idololatriam fugere, parentes honorare, non furari, non mœchari, non falsum testimonium dicere, & quæ similia lege certâ intelliguntur esse prohibita. *Manifesta sunt opera carnis, quæ sunt fornicatio, immunditia, impudicitia, luxuria, idolorum servitus, veneficia, inimicitia, contentiones & his similia, de quibus prædicat Apostolus, quoniam qui talia agunt, regnum Dei non consequentur. ad Galat. 5.* ultra autem hæc iudicemus cum Apostolo non inquietare amplius eos, qui ex gentibus crediderunt.

4. Quid autem de eo dicemus, quod nè inter doctos quidem conveniat latè, ecquæ opinio sit magis aut minus probabilis? quid si hos imperiti consulant, & se in diversa trahi sentiant mandatis hominum, dum singuli abundant in suo sensu? non poterunt non horrendum lancinari miserorum

ferorum timoratae conscientiae. Possent hinc centenas opiniones probabiles recensere, in materia occurrente, pro omni hominum statu, gradu, conditione, de quibus, nec si per centenos annos studeat Paternitas Vestra, possit satis definire, utrae utris sint probabiliores. Cum definierit Paternitas Vestra pro hac, at pro ista definient alii. Remitto curiosum & doctum Lectorem ad problemata Escobarii S. J. supra quam requirat, satisfactionem habebit.

5. Quid item de ipsis Legum Doctoribus dicemus? Quod me sane concernit, sancte assero & juro, quod ad functionem Professoris in Theologia, aut curam tribunalis sacri, nullo hominum suasu aut imperio inducendus essem, pro cura salutis meae, si doctrinam Paternitatis Vestrae, non dico ut veram, sed vel ut probabilem agnoscerem. An non enim verendum foret, in tot ac tantis Doctorum contradictionibus, quibus vel ipsa Theologiae moralis principia in controversiam, uti fit in praesenti, vocantur, & tantum non a probabilioristicis vestris principiis penitus, si Diis placet, convelluntur (ut nihil dicam de innumeris periculosis doctrinis, quae ejusmodi fundamentis superaedificantur) ne aut arctius quam Deus velit, conscientias hominum astringerem & gravarem falsis doctrinis, alligans onera importabilia, & humeris hominum imponens, quae forte nec digito quidem ipse attingerem? atqui hoc est, regnum caelorum praeccludere:

autne solverem aliquod de mandatis istis minimis  
 (cū non detur ignorantia invincibilis juxta Pater-  
 nitatem Vestram juris, non solum naturalis, sed  
 etiam positivi divini) & sic vocarer *minimus in re-  
 gno caelorum*, id est juxta interpretationem Pa-  
 trum, dignus damnatione propter indulgentio-  
 rem doctrinam, quàm lex Domini permittat?  
 Neque viderem sanè, quomodo istud evaderem:  
*Cæcus si cæco ducatum præstet*, &c. Desistamus,  
 Eximie Pater, desistamus aliquando melioribus  
 argumentis persuasi docere *doctrinas & mandata*  
*hominum Matth. 15.* & iis flagellare conscientias  
 miserorum. Relinquatur jugum suave & onus le-  
 ve, tam legis doctoribus, quàm simplici &  
 devotæ fidelium plebi.





## S. SEXTVS.

*Continuatur præsens argumentum.*

I.  Ondum acquiescit Paternitas Vestra: pag. enim 108. inquit, *legem probabilioristicam omnino quidem duram videri; sed presumptuosis & nolentibus Deo voluntatem submittere; non tamen volentibus secundum iustitiam & voluntatem Dei dirigere gressus suos.* Obsecro, parcamus his: & nos timentes Dei sumus, & quasi timentes fluctus, ut cum Jobo loquar, expavescimus eum super nos: legem etiam ipsius studemus, ut spero, in toto corde implere & in tota anima. Det ipse nobis propitius gratiam copiosam, & quos incurrimus fragilitatum lapsus, facilis condonet. Utrum verò probabilistæ benigniores, an rigidiores probabilioristæ magis studeant *actus suos dirigere secundum iustitiam*, decideret aliquando justus iudex. *Quis te constituit iudicem? noli esse justus multum, neque plus sapias, quam necesse est, ne obstupescas Eccli. 7.* quem locum aptè ad rem nostram interpretamur cum *Gregorio Nazianzeno & S. Antonino*, contra eos qui nimium rigidas vivendi rationes sectantur; & multò justius contra eos, qui *vanis suis presumptionibus* tentant onerare conscientias aliorum & *conversationem fidelium onerosam reddere*, ut loquitur *D. Th.*

Videat

2. Videat etiam Paternitas Vestra, quàm malè sentiat de Deo, quando licere non negat probabilisticam nostram in jure positivo humano, non tamen divino. Cur non æquè in divino ac humano? utrobique enim dari conscientiam erroneam invincibilem nimis quàm apertum est. Si de legislatoris mortalis discretione & benignitate hoc meritò præsumitur, quòd nolit gravare conscientiam ullius, nisi subditus certò sciat legem esse latam: cur non jure potiori de legislatore supremo & immortalis, qui *supra judicium exaltat misericordiam*? immò cujus natura est ipsa benignitas? meminisse placeat quid testetur *benignitas salvatoris nostri Dei: si vos cum sitis mali, vestris data bona dare filiis vestris, quantò magis pater vester cœlestis?* quæso non in disceptationibus istis cogitationum deinceps, neque sic invicem judicemus aut censuremus, nè secundùm legem, quam aliis statimus, ipsi judicemur. (non opto hoc Paternitati Vestræ) *alium credit se manducare omnia* (licere scilicet operari juxta opiniones certò probabiles) *qui autem infirmus est, olus manducet Rom. 14: Et hoc judicate magis, ne ponatis offendiculum fratri vel scandalum.*

3. Sit tamen in Paternitate Vestra, quam veneror, sit ea religiosæ mentis in Deum erectio, ut pro ipsius honore etiam licitis sibi interdicendum putet, adjiciat consilia Domini in toto corde: sed parcamus populo fideli, *ne pereat infirmus in scientia nostra frater, propter quem Christus mortuus est*

est

est. 1. Cor. 10. qui enim persuasus à Paternitate Vestra discernit, si manducaverit, damnatus est, quia non ex fide. Omne autem quod non est ex fide, peccatum est.

4. Spero etiam, quod Paternitas Vestra bene & religiosè sentiat de doctrina illa, quam ex SS. Patribus excerptam Sanctissimi Ordinum Fundatores suis tenendam solent præscribere, quamque supremi in terris Vicarii Christi approbant, & universi ascetæ laudant; bonorum nemo culpatur: nimirum ut in *Epist. de obedientia docet S. Ignatius*, supremum perfectissimæ obedientiæ gradum consistere in hoc, ut quis non tantum velit facere, quod superior vult, sed ut suam intelligentiam offerat, ut non solum idem velit, sed etiam idem sentiat, quod superior, ejusque judicio subiciat suum, quoad potest devota voluntas intelligentiam inflectere. Quæ vis animi, scilicet intellectus tametsi non eâ, quâ voluntas pollet libertate prædicta est, atque ipsâ naturâ fertur ejus assensus in id, quod sibi veri speciem præbet; tamen multis in rebus, in quibus videlicet cognita veritatis evidentia vim illi non infert, potest voluntatis pondere (certam viri isti sanctissimi experientiam habent,) in hanc potius quàm in illam partem inclinari. Ex cujus doctrinæ & constantis experientiæ principiis facilè solvuntur, quæ speculativè objicit *Mercurius supra cit.* contra facultatem voluntatis prædictam.

5. Opponit autem ipse, quod intellectus noster sit instar bilancis in æquilibrio constitutæ, unde

unde

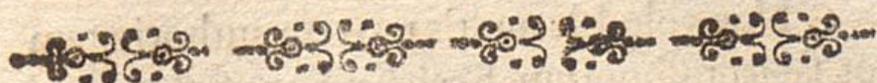
unde necesse habeat eam in partem inclinari, ex qua gravius rationum pondus incumbit. Respondetur intellectum esse bilancem, sed animatam & subordinatam imperio voluntatis in iis omnibus, in quibus non apparet ratio veri manifesta, uti in eâdem Epistola docet *S. Fundator Soc. 7 ESV*. Prout autem honestum erit vel inhonestum motivum voluntatis, ex quo assensus intellectui imperatur, juxta hoc etiam assensus dicetur honestus vel inhonestus. Quod nisi ita extra controversiam est, unde igitur judicia obstinata, temeraria, & hæretica? mitto hæc: nisi quòd unum addo ad hominem, scilicet *Mercorum & Baronum*. Utrum enim credunt sententiam esse probabiliorem, quæ Deiparam condemnat maculæ originalis, an eam, quæ immunem fuisse pronuntiat? nunquid gloriosa Christo & pia in Deiparam sententia, communissimo Ecclesiæ sensui est conformis, & unanimiter ab omnibus doctis & timoratis tenetur, idque per plura sæcula, si solos Patres Dominicanos excipiam? si tantâ existente, non dico certitudine, sed probabilitate istius piæ sententiæ, quâ nescio an major in aliis sententiis possit assignari, adhuc in potestate Patrum Dominicanorum est, oppositam sententiam tenere, quid veret idem in aliis posse contingere? si autem Paternitas Vestra arguatur cum imprudentiæ, qui relictâ probabiliore, sectatur minùs probabilem, quantæ igitur imprudentiæ necesse est ab eadem Paternitate Vestra condemnari.

demnari religiosi istius instituti viros? doleo, quòd adeò promptè subscriserint doctrinæ Paternitatis Vestræ in propriam condemnationem. Taceo de certis scholis, quæ mediante imperio voluntatis intellectum inclinant in eas sententias, quas Doctor quidam autoritate præstans tradiderit, non obstantibus quibuscunque rationibus, dummodò non evidentibus in contrarium. Definamus oppugnare ea, quæ per certam experientiam cognoscuntur, ne Philosophi censura in nos cadat, quam torfit in Zenonem, dum oppugnaret possibilitatem motûs.

6. Non volo hîc multis movere auctoritatem tot sapientissimorum Ecclesiæ Pontificum, qui contra opinionem certò tutam & visam doctissimis viris probabiliorem dispensârunt in votis solennibus, ut in Ramiro Arragoniæ, & Casimiro Poloniæ Regibus: itemque rata matrimonia dissolverunt, qualium Religiosissimus Pontifex Gregorius XIII. omninò undecim irritavit, non obstante, quod 2. 2. q. 88. a. 10. *D. Th.* & cum eo schola Thomistica, eorumque adhærentes, Pontificibus absolutè negent potestatem dispensandi in votis solennibus: & similiter *D. Bonaventura* cum suis, itemque *Scotus* cum suis & adhærentes eorum, omnino negent potestatem dissolvendi matrimonia rata. Volo item tacere de tot dispensationibus factis in tam vicinis gradibus consanguinitatis; &c.

Respondet quidē P. tas V. ra pag. III. *Si Pontifices*  
E
quandoque

quandoque secuti fuerint sententiam minùs tutam  
 & minùs probabilem, non esse eos impeccabiles:  
 nobis autem non eorum facta, sed verba observa-  
 da esse. Verùm, salvo meliori iudicio, magis de-  
 cebat privatum Doctorem à sua sententia levi-  
 bus & diffilibus ratiunculis fulta recede-  
 re, quàm tantæ imprudentiæ & temeritatis  
 aut gravioris etiam flagitii sapientissimos & san-  
 ctissimos istos Christi Vicarios condemnare,  
 quibus comparati omnes simul Probabilioristæ,  
 ne quidem quasi locustæ videbuntur. Ad ter-  
 tium accedamus.



## S. S E P T I M U S.

*Pars tertia & quarta minoris proposi-  
 tionis probatur.*

- I.  Emus nunc etiam Paternitati vestræ,  
 legem probabilioristicam non esse  
 tam arduam, tam observatu impos-  
 sibilem, tam nocivam hominum ge-  
 neri, in hac inprimis naturæ nostræ corruptione:  
 demus reperiri omnia, quæ ad legem requirit sana  
 Theologia & Jurisprudencia; at quamdiu tamen  
 legis debita promulgatio facta non est, tamdiu lex  
 non est juxta *D. Th.* & voluntas humana in posses-  
 sione libertatis relinquenda est; cum in jure ipsius  
 naturæ fundetur, quod *melior sit conditio possiden-  
 tis.* Et

ris. Et in Physicis constat *incertis causis certos effectus tribui non posse*: & ut Germani ajunt: *Ungelegte Eyer geben ungewisse Küchlein*. Dico autem confidenter & sine formidine, evidenter nobis constare de non sufficiente factâ promulgatione legis probabilioristicæ, & sic demonstro: istius legis debita & sufficiens promulgatio facta non est, quam viri isti tot ac tales fatentur se nullibi posse reperire, tametsi sine animi passione, sine præjudicio, sine partium studio jura omnia naturæ, scripturas, Ecclesiæ Canones, Decreta Pontificum, doctrinas Patrum diligentissimè perlustrârint: atqui hoc fatentur, ut ex scriptis probabilistarum constat: ergo: quos simul omnes aut cœcitatatis aut perversitatis in judicando condemnare, non est viri prudentis. In hoc certè doctorum & sapientium omnium doctrina conspirat, quòd tanta conscientis hominum libertas concessa fuerit ab authore naturæ, ut nec infidelis damnandus sit peccati, qui nolit credere, nisi posteaquam credendorum ratio sufficienter fuerit exposita. Quantò igitur minùs erit condemnandus, qui nolit subjici legi vestræ tam intolerabili, nisi & latam & sufficienter promulgatam esse, meliùs & solidiùs probetis?

2. Ad hæc pag. 192. *dissert. tripl.* responderet Paternitas Vestra: *Qui dubitat, an lex de sequenda semper probabilioris & tutioris sit lata à Deo, illi sufficienter lex talis est promulgata: atqui opponens dubitat, &c.* Primò resp. majoris falsitatem con-

stare ex dictis. Libertas enim nostra manet in possessione, donec sufficiens facta esse legis promulgatio probetur. Unde invincibiliter ignorans legem probabilioristicam (quam demus cum suavi iugo Evangelii posse componi) potest sic aliquis argumentari: quamdiu non proponitur mihi sufficienter lex probabilioristica, tamdiu eam non constringor: atqui evidens est mihi legem probabilioristicam non sufficienter mihi proponi: ergo. Major convincit sobrium intellectum: minorem docet manifesta experientia in his, qui debitum examen præmiserunt, neque tamen legis lationem & promulgationem agnoscere potuerunt. Imò contrarium planè sequitur in propositione majori: quia si lex esset sufficienter promulgata, Doctores tot innumeri ac præstantissimi viri post inquisitionem veritatis adeò diligentem, deberent certificari de ea. Resp. secundò, negando minorem, & profiteor me scire, quòd debita promulgatio legis vestræ non sit facta: id enim sat evidenter concluditur ex assistentia Spiritus sancti promissa Ecclesiæ, qui non permisisset à tot retrò sæculis in principio Theologiæ moralis, tam universali & fundamentali, Ecclesiam adeò constanter & turpiter errare. Taceo de *jugo suavi*, quod non compatitur probabilioristicam vestram.

Idem aliter sic probo in forma strictiori: quia fieri non potest debita promulgatio, nisi aliqui saltem de ea fiant certi: atque nulli inveniuntur de ea certi; cum neque propositio hæc: datur lex probabi-

probabilioristica, sit principium primum, neque ex principio ullo per necessariam deductionem consequatur, neque ex ulla veritate revelata, aliâ-  
veratione concludatur.

Si putet Paternitas Vestra ex principiis naturæ legem istam sufficienter deduci: cùm igitur juxta eandem Paternitatem Vestram non detur ignorantia invincibilis in lege naturali, fatendum erit, ut consequenter loquatur, omnino culpabilem fuisse innumerorum istorum Doctorum hallucinationem, idque ad peccatum mortale, quia error est in materia maximè gravi. Humana, humana inter homines loquamur, quæ intelligent Sapientes.

3. Instat: *si certum esset, non esse promulgatam legem probabilioristicam, ergo nec Pontifex posset unquam declarare, esse illicitum sequi opinionem minus probabilem, atqui potest declarare, ergo.* Resp. N. min. Neq; enim in potestate Pontificis est, imponere legem ullam populo Christiano, nisi suavem: *jugum enim Christi suave est, & onus leve.* Quando autem in dictatis posui: *Si fortè lex probabilioristica sit lata: accipio tò sit,* ut sæpè solet, *pro esset: ut fiat talis sensus: permisso etiam, quod aliquando promulgata fuisset lex ista, non posset tamè in hi stemporũ circumstantiis dici, quoad nos in præsentis obligandos, esse sufficienter promulgatam, posteaquam scilicet vestigia omnia promulgationis factæ periissent. Unde priusquam homines obligemus ad eam tenendam*

dam, exspectari oporteret declarationem Ecclesie. Citra hanc enim teneret doctrina D. Thomæ, quam §. I. c. I. adduximus.

4. Parsultima non indiget operosâ probatione. Quid sentiendum, prudenti & integro iudicio satis liquet ex testimoniis ipsorummet virorum doctorum ac timorum, fatentium, nihil scrupuli aut remorsus, quantum quidem atinet ad peccatum, solere se in conscientiis suis experiri, dum nolunt probabilioristicæ conformari. Dixi: quantum ad ad peccatum: quia experiuntur utique sæpè remorsum ex defectu abundantioris virtutis & perfectionis evangelicæ, ad quam Religiosi imprimis aspirare debent. Et hæc velut pro compendio allata sufficiant. Cùm Adversarii objecta ex autoritate & ratione tam copiosè adducta, dilucidè fuerint refutata, dabo iudicandum Lectori, quod æquitatis est.

